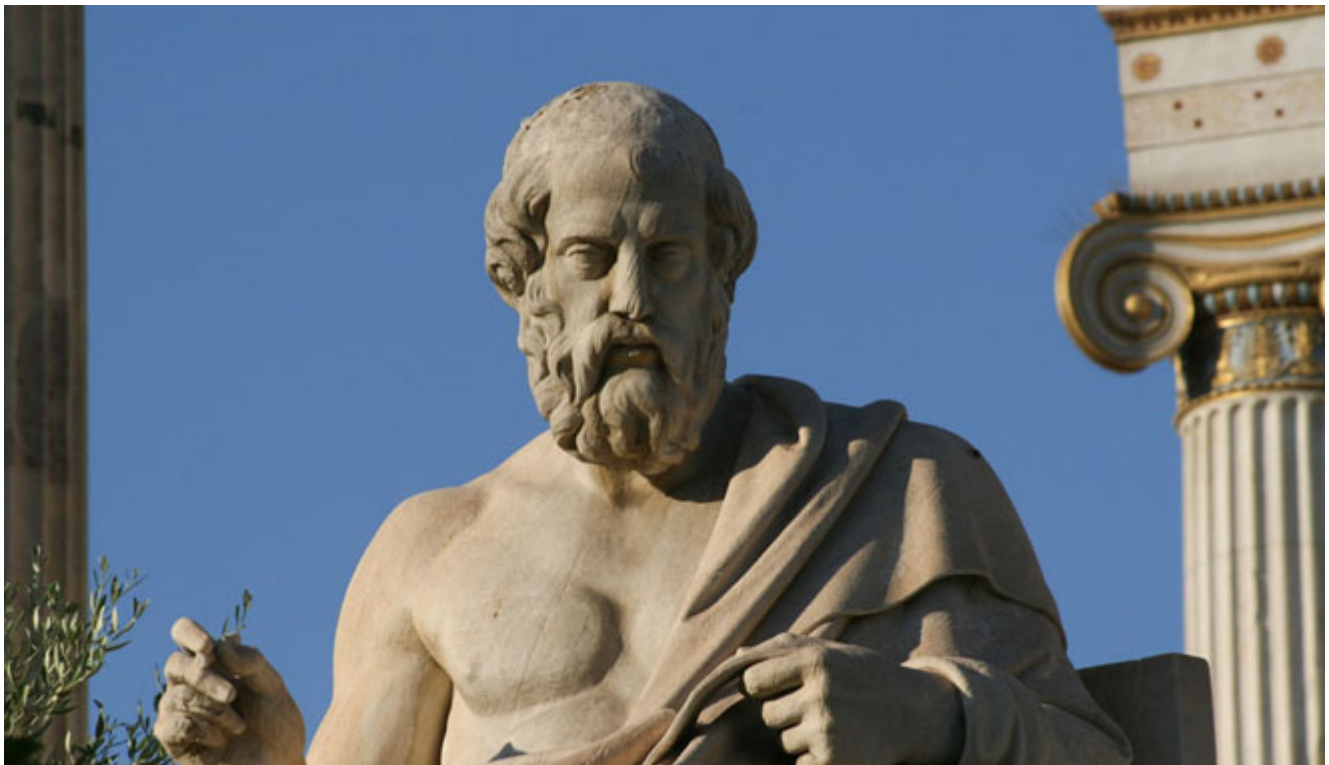

Ελληνορθόδοξη παράδοση: η γλωσσική και πνευματική συνέχειά της (Βασίλειος Μπαλτάς, Φιλόλογος)

/ [Πεμπουσία](#)

Πλάτων (427 π.Χ.-347 π.Χ.)

Ένα τρίτο και τελευταίο παράδειγμα επίδρασης είναι παρμένο από την *Πολιτεία* και τον *Θεαίτητο* του Πλάτωνα όπου είναι γραμμένη η έκφραση «ομοιούσθαι Θεώ κατά το δυνατόν ανθρώπω», η οποία εκφράζει την αντίληψη του φιλοσόφου για την ομοίωσή μας με τον Θεό, η οποία όπως γράφει στον *Φαίδωνα* δεν είναι δυνατή όσο ο άνθρωπος έχει το σώμα, το οποίο ο μεγάλος φιλόσοφος θεωρούσε κακό.

Λέγει επί λέξει ο ιδρυτής της Ακαδημίας:

«έωσπερ αν το σώμα έχωμεν και η ψυχή ημών συμπεφυρμένη η μετά του τοιούτου κακού ου μήποτε κτησώμεθα ου επιθυμούμεν», δηλαδή, όσο έχουμε το σώμα και η ψυχή μας είναι αναμειγμένη με ένα τέτοιο κακό δεν θα αποκτήσουμε ποτέ αυτό το οποίο επιθυμούμε. Πρόκειται για τον γνωστό πλατωνικό δυϊσμό.

Αντιθέτως οι Πατέρες θεωρούν το σώμα όχι δεσμοκτήριο της ψυχής αλλά κατοικητήριο αυτής, ενδιαίτημα της ψυχής και όπως λέγει ο απόστολος Παύλος «ναόν του εν ημίν Αγίου Πνεύματος». Έτσι φαίνεται η μεγάλη αξία που έχει το σώμα μας. Γι' αυτό, ακόμη και η νεώτερη ψυχολογία μιλάει για ενότητα ψυχή και σώματος. Αυτό ακριβώς ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός το ονομάζει «συμφυία». Δηλαδή συνύπαρξη ψυχής και σώματος. Με το «επιθυμούμεν» ο Πλάτωνας δηλώνει την άνοδο της ψυχής στο αιώνιο κάλλος, αρχέτυπο κάλλος, που είναι σύμφωνα με τον φιλόσοφο ο κόσμος των Ιδεών. Ως γνωστόν, οι Ιδέες κατά τον Πλάτωνα είναι τα αιώνια και αναλλοίωτα πρότυπα των όντων. Η θεωρία αυτή ήδη κατά την αρχαιότητα απορρίφθηκε από τον Αριστοτέλη. «Το εν ανθρώποις μακάριον», δηλαδή η ανθρώπινη μακαριότητα-ευτυχία, «γίγνεται τη μεθέξει του όντως όντος δηλαδή του Θεού», γράφει ο Άγιος Γρηγόριος Νύσσης και προσθέτει: «Όρος εστί της ανθρωπίνης μακαριότητος η προς το Θείον ομοίωσις». Στις εκφράσεις αυτές βεβαίως είναι καταφανής η επίδραση της πλατωνικής φιλοσοφίας.

Συγκεκριμένα, κατά τον Γρηγόριο Νύσσης: «Τέλος του κατ'αρετήν βίου μακαριότης εστί. Παν γαρ το κατ'αρετήν κατορθούμενον προς τι την αναφοράν πάντως έχει. Και ώσπερ η μεν ιατρική προς την υγείαν ορά, της δε γεωργίας ο σκοπός προς το ζην εστί παρασκευή, ούτω και η της αρετής κτήσις προς το μακάριον γενέσθαι τον κατ' αυτήν ζώντα βλέπει... Ει γαρ τις ερωτηθείη, τι εστί το μακάριον, ουκ αν της ευσεβούς αποκρίσεως αμάρτοι επακολουθήσας τη Παύλου φωνή και ειπών, ότι μακάριον εστιν, ο κυρίως λέγεται και πρώτως, η του παντός επέκεινα φύσις· το δε εν ανθρώποις μακάριον, τη μεθέξει του όντως όντος, εκείνο ποσώς γίγνεται τε και ονομάζεται, όπερ η του μετεχομένου φύσις εστιν. Ουκούν όρος εστί της ανθρωπίνης μακαριότητος η προς το θείον ομοίωσις».

Δηλαδή, «Τελικός σκοπός της ενάρετης ζωής είναι η απόλυτη ευτυχία. Γιατί καθετί που κατορθώνεται με ζήλο, αποβλέπει οπωσδήποτε σε κάτι. Και όπως ακριβώς η ιατρική αποβλέπει στην υγεία και η γεωργία έχει σκοπό να δίνει τα μέσα για τη ζωή, έτσι και η απόκτηση της αρετής αποβλέπει στο να γίνεσαι ευτυχισμένος όποιος ζει, έχοντας οδηγό του αυτή... Γιατί αν ρωτούσαν κάποιον, τι είναι η ευτυχία, δεν θα έπεφτε έξω στην απάντηση, αν ακολουθούσε τα λόγια του Παύλου και έλεγε ότι η ευτυχία είναι εκείνο που λέγεται στην κύρια και πρώτη σημασία του, είναι

δηλαδή η φύση που βρίσκεται πάνω από τα εγκόσμια. Ο βαθμός της ανθρώπινης ευτυχίας, και ως βίωμα και ως έννοια, είναι συνάρτηση της συμμετοχής μας στην πραγματική ουσία· και αυτή είναι η φύση του Θεού, στην οποία συμμετέχουμε. Λοιπόν, προϋπόθεση της απόλυτης ευτυχίας του ανθρώπου είναι η ομοίωση προς το θείο».

Από τις ελάχιστες προαναφερθείσες περικοπές γίνεται φανερό ότι το τιτάνιο συγγραφικό έργο των μεγάλων Πατέρων επιβεβαιώνει πως η ελληνορθόδοξη παράδοση με τη γλωσσική και πνευματική συνέχειά της παραμένει αδιάσπαστη. Δηλαδή, υπάρχει μία συνεχής απήχηση της σοφίας των αρχαίων προγόνων μας και αυτό είναι κάτι πολύ σημαντικό.

Οι Πατέρες σε κάθε εποχή είχαν να αντιπαλαίσουν με ποικίλες αντιξοότητες, με τις αιρέσεις, τις συγκρούσεις με την κοσμική εξουσία και άλλα πολλά. Και το έκαναν με όλη τη δύναμη της ψυχής τους, διότι αγαπούσαν την Εκκλησία του Χριστού.

Η παρουσία και η δράση των Πατέρων της Εκκλησίας είναι η ζωντανή παρουσία του Αγίου Πνεύματος εντός της Εκκλησίας. Οι Πατέρες είναι τα «μυρίπνοα άνθη του Παραδείσου, τα πάγχρυσα στόματα του Λόγου», κατά τον υμνογράφο του γνωστού Δοξαστικού των Αίνων της Κυριακής των Αγίων Πατέρων το οποίο έχει ως εξής.

Των αγίων Πατέρων ο χορός

Εκ των της οικουμένης περάτων συνδραμών,

Πατρός και Υιού και Πνεύματος Αγίου

Μίαν ουσίαν εδογμάτισε και φύσιν·

Και το μυστήριο της θεολογίας τρανώς παρέδωκε τη Εκκλησία.

Ους ευφημούντες εν πίστει μακαρίσωμεν λέγοντες·

Ω θεία παρεμβολή, θεηγόριοιπλίται παρατάξεως Κυρίου·

Αστέρες πολύφωτοι του νοητού στερεώματος·

Της μυστικής Σιών οι ακαθαίρετοι πύργοι·

Τα μυρίπνοα άνθη του Παραδείσου·

τα πάγχρυσα στόματα του Λόγου·

Νικαίας το καύχημα, οικουμένης αγλάισμα·

Εκτενώς πρεσβεύσατε υπέρ των ψυχών ημών.

---

* Ομιλία του φιλόλογου Βασιλείου Μπαλτά στην εκδήλωση που οργάνωσε προς τιμήν του, για την προσφορά του στην εκπαίδευση, η Ιερά Μητρόπολις Δημητριάδος και Αλμυρού, την 30 Ιανουαρίου 2016 (Γ' μέρος, τελευταίο)